

XIII.6973 - 1942. dec 15 - titelles - egyhangú
7094 - 1943. ápr. 16 - vegyes - szűk.
7.221 - - - - - szept. 10. - történeti - nyit;

Hétköznapon, előzől m. 1919. II. 26.
ap. h. es.

avetári órák: 183 / 1943-44

rite "

rep. 1943. IX.

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYOS EGYETEM
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARÁ.

818. 1942/1943. SZÁM.

Érkez: 1943 évi május hó 5 n.

Előirat: _____

drb. mekkéket, Utóirat: _____

Urrálatra kiadatik

Dr Hacher Ervin és

Dr Bausó Ferő

professor uraknak

Debrecen 1943. május. 3

Elfogadom

Debrecen 1943 máj. 7.

Bakó László

1 km
e. i. dekeu

Elfogadom!
1943. máj. 14. A. Hauer

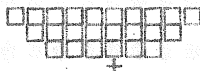
A magyar állam megbecsülése ellen irányuló cselekmények büntetőjogi mérlegelése.

HARSÁNYI LÁSZLÓ
büntetőjogi tárgyú doktori értekezése.

Debrecen, 1943.

Forrásmunkák:

- 1./ Angyal Pál: A magyar büntetőjog tankönyve. Bpest. 1938.
- 2./ Büntetőjogi döntvénytár: 1920-1938. Jogi Hírlap kiadás.
- 3./ Finkey Ferenc: A magyar anyagi büntetőjog jelen állapota. Bpest.1923.
- 4./ Finkey Ferenc: A politikai bűncselekmények. Bpest. 1927.
- 5./ Finkey Ferenc: A magyar büntetőjog tankönyve. Bpest. 1910.
- 6./ Heller Erik: Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló törvény ismertetése. Bpest.1922.
- 7./ Molnár Kálmán: Magyar közjog. Bpest. 1924.
- 8./ Tomcsányi Móric: Magyar közjog. Bpest. 1941.

A magyar állam megbecsülése ellen irányuló cselekmények büntetőjogi mérlegelése.

A társadalomnak, illetőleg szervezett alakjának az állam-nak létrejötte az állam tagjainak: az egyes polgároknak akaratán alapszik. Az így közös akarattal létrehozott szervezet iránt természetesen mindenki a legteljesebb mértékben tisztelettel tartozik s annak támogatása, valamint érte áldozatok hozatala az állam minden tagjának nemcsak erkölcsi, de jogilag is kikényszeríthető kötelessége. Az állam a szerint él, vagy bukik, hogy polgárai mit tesznek meg érte és mennyi áldozatot hoznak meg érdekében. Hogy az esetleges előforduló állam-

ellenes cselekmények ne folyhassanak szabadon s egyesek jogtalan cselekedetei miatt ne szenvedjen joghátrányt, valamint erkölcsi lealacsonyítást az állam, szükségessé vált, hogy törvényhozó szerve az így előfordulható büncselekményeket megfelelő büntetéssel sújtó törvényeket hozzon. Ezzel kettős célt ér el az állam. Egyrészt megelőzi sok esetben a tényálladéokban körülírt büncselekmény elkövetését a büntető sanctio-tól való félelem következtében, másrészt pedig még kezdetén elfojthatja az államellenes tevékenységet kifejtő egyén munkáját az eljárás megindításával. A törvényhozói szervnek ily törvények hozatala elsőrendű feladata, mely különösen akkor lép előtérbe, mikor az állam válságos helyzetben van, vagy nagyobb lényeges belső megrázkódtatáson megy keresztül. De jelentősége nem kisebb normális körülmények között sem.

Ilyen rendkívüli tényező hazánkban a világháborút követő forradalom volt, mely megglazította a hazával szemben tanusítandó erkölcsi kötelesség kizárólagos voltát s a revolutio hívei egyenesen meg akarták azt semmisíteni, amit a történelem kiváló magyar egyéniségei évszázadokon keresztül nehéz munkával építettek. Így ébredt a magyar törvényhozás tudatára annak a ténynek, hogy a régi jogszabályok a gyökerében megváltozott és idők folytán nem tudják már nem tudnak elég biztosítékot nyújtani az állam hatékonyabb megvédése tekintetében a belső és külső bomlasztó cselekményekkel szemben, hanem új törvényekre van szükség. Így született meg az 1921. évi III. t-c. "az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről", mely ma is alapját képezi az államot védő törvénybástyának. Értekezésemben ezzel a törvénnyel kapcsolatban ki-

vánok foglalkozni: a magyar állam megbecsülése ellen irányuló cselekményekkel figyelembe véve a reá vonatkozó joggyakorlatot és irodalmi álláspontot. Először a törvény előzményeit, majd a nemzetrágalmazást és a nemzetgyalázást fogom ismertetni, mint büntetőjogi tényálladékokat.

Törvényhozási előzmények.

Az államot tömeg-mozgalmak helytelen tevékenységétől szükséges volt megvédeni a rendkívüli állapotok után törvényekkel. Ez tette indokolttá az 1921. évi III. t-c. megszületését. Ezek a cselekmények az állam és a társadalom törvényes rendje ellen való izgatáson kívül, továbbá a jogrend megsemmisítésére irányuló és a fegyveres erő ellen való izgatáson felül a magyar állam, vagy a magyar nemzet rágalmazása és

ellene szóval, vagy tevékenységgel elkövetett meggyalázó, lealacsonyító, vagy a nemzeti hűséget és hazaszeretetet komolyan érintő meggyalázás. Részletesen megokolja ezt a miniszteri indokolás is, amennyiben ezekre a bűncselekményekre kimondja, hogy szigorú büntetésük annyival is inkább indokolt, mert az oly tevékenység mely az állam hírnevének lekicsinyítésére irányul, vagy a jogrendet, vagy a szervezett társadalmi rendet érinti, ha a tevékenység még nem is következett be teljesen, csupán ilyen célzatu dolgok hirdetése, valamint kiszinezése is nagy mértékben hozzájárul az állam lekicsinyítéséhez és jó hírneve lerontásához. Ha ez, mint állandó és céltudatos tevékenység jelentkezik, akkor oly zavart idéz elő, hogy a tömegben elmosódnak a határok a helyes és a helytelen, valamint az ésszerű és ésszerűtlen között. Ilyen

állapotok mellett könnyüvé válna a felforgatók munkája. Legártalmasabb az ilyen irányu hirtérjesztés, mert ellenkező bebizonyítása, amely a valóságnak teljes mértékben megfelel, nagyon nehéz. A legradikálisabb preventiv módszer ebben a tekintetben a nemzetrágalmazás elkerülésére a sajtószabadság nagyfoku megszigorítása és a sajtó szigorú, de igazságos állandó ellenőrzése. A nemzetgyalázással szemben hasonló az eljárás. A nemzetgyalázás lényege az, hogy az állam jogi rendjét, a communis opinio-t sérti. Olyan állam pedig nem nagyon van, amely szó nélkül eltünné azt, hogy a nyilvánosság előtt becsméreljék, mely tény nagyon alkalmas a tömeg gyűlöletének felkeltésére, ami legfőbb mozgató rugója a cselekvésnek. Külföldi törvények is hasonlóképen rendelkeznek és ítélik meg a nemzetrágalmazást és nemzetgyalázást s így igazán in-

dokolt, természetes szükségszerűségben rejülő ok az ilyenmő törvények létrejötte. Lássuk ezek után ugy a nemzetrágalalmazást, mint a nemzetgyalázást egyenként, előbb azonban az alanyi és tárgyi azonosság kapcsán nézzük ezeket összevonva, párhuzamosan.

A nemzetrágalalmazás és nemzetgyalázás
elkövetői, passzív alanya és jogtárgya.

Ugy a nemzetrágalalmazás, mint a nemzetgyalázás esetében az elkövetők, a passzív alany, az állam és a jogi tárgy azonosak.

Fogalmi meghatározásukat illetőleg az 1921. évi III. t-c. 7.§-a a nemzetrágalalmazásra a következőket mondja: "Nemzetrágalalmazást követ el az, aki olyan valótlan tényt állit, vagy terjeszt, amely alkalmas arra, hogy a magyar állam vagy a magyar nemzet megbecsülését csorbitsa

vagy hitelét sértse." A nemzetgyalázásra vonatkozólag pedig a 8.§ a következőket mondja: "Nemzetgyalázást követ el az, aki a magyar állam, vagy a magyar nemzet ellen meggyalázó kifejezést használ, vagy ily cselekményt követ el."

A fogalom természetéből következik, hogy a cselekmény elkövetője bárki lehet, ^{ugy} magyar, mint idegen állampolgár. Felmerülhet a kérdés, hogy lehet-e a cselekmény elkövetője jogi személy? A Btk. erről nem rendelkezik, mert tényálladékaiban határozottan csak az "aki" szócskát említi. Ezt az elvet első ízben a sajtó törvény törri keresztül 42.§-ában, mikor kimondja, hogy sajtó vétség esetén, ha a kiadó, vagy nyomdavállalat tulajdonosa nem egyes személy, hanem társaság, vagy jogi személy, úgy a vagyoni felelősség a jogi személyt, vagy pedig a társaságot terheli. Ezt az elvet átvive a nemzet-

rágalmazásra és a nemzetgyalázásra, úgy lehet alkalmazni, hogy fenti bűncselekmények előfordulása esetén a társaság elkövető tagját vonják személyi felelősségre, vagyoni szempontból azonban pénzbüntetés esetén a társaság, illetőleg a jogi személy felelős.

Ugy nemzetrágalmazás, mint nemzetgyalázás esetében a passzív, szenvedő alany: a magyar állam, illetőleg a magyar nemzet. Ebből nyilván következik, hogy a cselekmény csak akkor nemzetgyalázás, illetve nemzetrágalmazás, ha azt kizárólag az állam, vagy a nemzet ellen követte el a tettes, vagyis a társadalom megbecsülése ellen elkövetett cselekmény nem tartozik e törvény tényálladéka alá. Hasonlóképpen nem vonatkozik a törvény idegen államok ellen elkövetett rágalmazás, vagy gyalázás esetére sem.

Az állam és nemzet fogalma alatt a politi-

kában levő meghatározások irányadók. Vagyis bírói gyakorlatunk értelmében az állam oly törvényes összességi szervezet, mely az állami akaratot alkotmányi szervek útján külső hatalommal képes, de egyben -a)törvény, nemcsak az alattvalókra, de a törvényhozókra is vonatkozik elv alapján- köteles is végrehajtani.

Felmerülhet még a további kérdés, hogy a kormány, bíróságok, vagy hatóságok ellen elkövetett rágalmozások és gyalázások esetei a fenti törvények alapján büntetendők-e, vagy pedig rájuk az 1914. évi XLI. t-c. rendelkezései vonatkoznak. A kuria gyakorlata az, hogy a magyar állam alkotmányos intézményei nem jelentik magát az államot, minek következtében az ilyen intézmények elleni rágalmozás, vagy gyalázás nem nemzetgyalázás és nem nemzetrágalmozás. Bár ezzel szemben áll az az elv, hogy az állam in-

tézményein épül fel s az intézményein esett sérelmeket is nemzetrágalmazásnak, illetve nemzetgyalázásnak kell minősíteni. Adott esetben természetesen az adott körülmények irányadók. Akkor célszerű a cselekményt nemzetgyalázásnak minősíteni, ha az az állam intézményein keresztül tudatosan az államra vonatkozik, nem pedig hatósági szerveire, melyet talán működése elleni kifogás miatt ért sérelem. Ha ez utóbbi eset áll fenn, akkor a "becsület védelméről" szóló törvényt kell alkalmazni. Az állam megbecsülése ellen irányuló vétség azonban a joggyakorlat értelmében a törvény becsmérlése, vagy az állami rendszer megvetése.

További felmerült kérdés az, hogy vajjon a magyarok, illetve a magyarság meggyalázása esetében fennforog-e a nemzetgyalázás? Ilyen esetekben a vádlott mindég azzal szokott érvelni

hogy a törvény mindég csak a magyar nemzetről beszél, már pedig a magyarok, magyarság kifejezés nem jelentik a nemzetet, hanem csupán nemzetiségi jelleget fejeznek ki. Az ilyen cselekményt mégis az 1921. évi III. t-c. ellen elkövetett cselekménynek kell megítélni, mégpedig azért, mert a magyarság, mint összesség magában foglalja a nemzetet s az így elkövetett cselekmény kimeríti a nemzetrágalmazás, vagy a nemzetgyalázás tényálladékát. A kuria is minden esetben erre az álláspontra helyezkedik. Így kimondja, hogy az államalkotó magyarság durva megtámadása az állam ellen elkövetett nemzetrágalmazás, vagy nemzetgyalázás. Kimondotta továbbá a kuria, hogy magyar, magyarság megjelölés alatt a magyar nemzetet kell ilyen esetben érteni, mivel a magyar államot alkotó nép a magyar; aki tehát a magyarokat gyalázza, az egyuttal a ma-

gyar nemzetet is gyalázza. Ezt az elvet félre-
magyarázhatatlanul alátámasztja az 1868. évi
XLIV. t-c. is.

A nemzetrégalmazás és a nemzetgyalázás jo-
gi tárgya a magyar állam, illetőleg a magyar ne-
zet b e c s ü l e t e . Becsület alatt részint
külső objektív, részint pedig belső szubjektív
becsületet értünk. A külső becsület, értékkife-
jezés valamely személyről külső tulajdonságai
és egész viselkedése, magatartása alapján. Ilyen
pl. a jó hirnév. Ezzel szemben a belső becsület
a személy valóságos értéke, illetőleg ennek bel-
ső átérzése. Hogy becsülete mindkét értelemben
az államnak is van, az kétségtelen. Az állam
és a nemzet ugyanis jogi személy, s így általá-
nos emberi és társadalmi szempontból ugyanugy
vannak tulajdonságai és viselkedése alapján meg
állapított kollektív értéke, miként az állam e-

gyes tagjaiban is kialakul az állam és a nemzet értékének átérzése, hazafiasság, vagy hazaszere- tet formájában. E két féle becsület közül itt természetesen csak a külső jöhet számításba, mi- vel sem az ember, sem a jogi személy valóságos erkölcsi értékét, illetőleg önbecsülését és be- csületérzését nem lehet kisebbiteni, sérteni, vagy megsemmisíteni s így nemzetrágalmazás és nemzetgyalázás esetében az államkülső becsüle- tével kapcsolatban bir jogigénnyel aziránt, hogy ítéllettel megállapított helyes bánásmódban ré- szesítsék. Erre a tényre szépen utal, hogy a nemzetgyűlés a törvény hozatala alkalmával a javaslatban lévő "a nemzeti érzületet súlyosan sértő" kifejezést elhagyta, mert ez a belső be- csület körébe tartozik. Természetes azonban, hogy a külső becsület sértésével a belső becsü- let is ugyanolyan mértékben sérelmet szenved.

A törvény 7.§-a a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülését és hitelét említi. A kifejezés, mint fentebb láttuk csupán a külső becsületre utal. Felmerülhet itt a kérdés, hogy hitelen vajjon a vagyoni bizalom értendő-e, összekapcsolva a gazdasági tisztességhez fűződő érdekekkel. Heller ezt a "hitel" kifejezést helyteleníti, mert így értelmét homály takarja abból a szempontból, hogy vajjon az állam erkölcsi, vagy pedig anyagi viszonyaira hat-e vissza a hitel ily formában való megsértése. A fogalmat talán akkor értelmezzük helyesen, ha mindkét értelmű hitelre vonatkoztatjuk, mert épúgy nemzetrágalmazásnak, illetőleg nemzetgyalázásnak tekinthetjük a cselekményt, ha az gazdasági szempontokra is vonatkozik, mivel ez maga után vonja a becsület és az erkölcsi érték kisebbítését is, ami a dolog természetéből következik. Ugyan-

is az anyagi hitel és bizalom megrendülése a külföldi államok részéről kisebbé teszi az államot erkölcsi érték szempontjából még akkor is, ha előidézésében az államot nem is terheli felelősség. Így a kuria nemzetrágalmazásnak minősítette azt az esetet, mikor a tettes azt hiesztelte, hogy a magyarországi közállapotok a magyar állam törvényes szerveinek, vagy tehetetlenségét, vagy pedig zsarnoki tulkapását tételezi fel, mert ezáltal elősegíti a magyar állam hitelének csökkentését. Hasonlóképen büntetéssel sújtotta a kuria azt, aki azt állította cikkében, hogy az államban anarchia uralkodik, mert ezáltal avatatlanok, így első sorban a külföld előtt a magyar állam hitelét nagy mértékben csökkentette.

Lássuk ezek után most a nemzetrágalmazást és nemzetgyalázást külön-külön.

A nemzetragalmazás.

Az 1921. évi III. t-c. alaptétele, melyet 7.§-ában mond ki, a nemzetragalmazásra a következő: Nemzetragalmazást követ el az, aki oly valótlan tényt állit, vagy terjeszt, amely alkalmas arra, hogy a magyar állam, vagy a magyar nemzet megbecsülését csorbitsa, vagy hitelét sértse.

E meghatározás alapján a cselekmény fennállásához a következő kellékek szükségesek: az elkövetési cselekvésnek oly tény állításából, vagy terjesztéséből kell állania, mely valótlan és ragalmazó minőségű, vagyis olyan, mely alkalmas arra, hogy a magyar állam, vagy a magyar nemzet megbecsülését csorbitsa, vagy hitelét sértse. Tény minden olyan mult-, vagy jelenbeli jelenség, mely az észrevevés lehetőségének

körébe esik. Így ténynek tekinthetünk tehát minden emberi cselekményt, külső változást és érzékelhető állapotot. Így ténynek nem tekinthető a jövőben bekövetkező emberi cselekmény, belső világhoz tartozó változás, vagy pedig harmadik személy által nem érzékelhető tulajdonság. A kuria azonban ennek az elvnek ellenére egy esetben a jövőben bekövetkező történetet e cselekmény fogalmi körébe vonta, mert a helyes törvényértelmezés szerint a vádbeli vétséget nemcsak megtörténtnek állított valótlan tények állításával, vagy hiresztelésével lehet elkövetni, hanem olyanokkal is, amelyek mint jövőbeli események bekövetkezhetnek, noha jelenleg még nem tények, hanem csupán elképzelések. Ez az elv megáll, annak ellenére, hogy nem tény, mert a jelenben létező állapotot tarthat, ami fogyatékossgot jelent.

A cselekmény elkövetési tevékenysége ténynek állítása, vagy terjesztése. Tényt állít az, aki valamit mint valóságot tüntet fel, mely esetben közömbös, hogy saját tapasztalatára, vagy mások közlésének hitelt érdemlő voltára alapítja-e meggyőződését. A cselekmény fennállását nem zárja ki a hozzá fűzött olyan megjegyzés, mely a határozottságot homályosítja, mint pl. "tudomásom szerint" stb. Ugyanez a helyzet akkor is, ha a nyilatkozat bizalmasan, titoktartási kötelezettséggel tétetett.

Hirt terjeszt az, aki mások állítását harmadik személynek tovább adja, ezek irányában a tudomásulvételt biztosítja részleteiben. Így helyesen tevékenységnek, illetve terjesztésnek minősítette a kuria a vádlottnak azt a cselekvését, hogy a röpiratot másoknak felolvasta s azt átolvasás végett másoknak át is adta.

Ahoz, hogy az elkövetési tevékenység a törvényes tényálladéknak megfeleljen, szükséges, hogy az állítás idején valótlan legyen. Valótlan a tény, melyet az állító, vagy terjesztő a múltban létező, vagy a jelenben meglévőtjelenlegként tüntet fel, holott akkor úgy, amikor hiesztelte, a valóságban nemállott állott fenn és jelenleg sem fedí a valóság az állított tényeket. Valótlan a tény abban az esetben is, mikor a való tényt az állító, vagy terjesztő elferditéssel, vagy kiszinezéssel adja elő s az így mondottakat tünteti fel valónak.

A tény valótlanága tényálladáki elem, így a bizonyítást megengedő, vagy kizáró szabályok itt nem alkalmazhatók, hanem a Bp. rendes szabályai irányadók, sőt a bíróságnak kötelessége meggyőződni a vádban foglalt tények valóságáról vagy valótlanágáról. A valótlanág bizonyítása

első sorban a vádló terhe, de a bíróság hivatalból is végezheti azt. A valótlan-ság perren-di bizonyítékok, de esetleg köztudomás alapján is megállapítható.

A valótlan-ság bizonyítása tehát a vádnak terhe, illetőleg a bíróságnak hivatalból kötelessége s feleslegessé válik, ha az állított, vagy terjesztett tények valótlan-sága köztudomású. Mindez azonban nem jelenti azt, mintha a vádlott el volna utve az ellenbizonyítástól, annál kevésbbé, mert ez a végső elemzésben a jogos kritika, a tárgyilagos bírálat megbénítását jelentené. Ezzel szemben igaz az a tény, hogy az állam, vagy a nemzet ellen állított tény a bizonyítás alkalmával mégis azt a látszatot keltené, hogy az megfelel a valóságnak s így a nemzet becsülete súlyosan lenne érintve, de ezzel szemben igaznak mondható az is, hogy az állam,

vagy a nemzet ellen hangoztatott vádak csak a legnagyobb nyilvánosság kristálytiszta levegőjében semmisülnek meg. Oly esetben mégis, amikor az államot az ilyenmü bizonyítás súlyosan érintené, akkor inkább a bizonyítás megszorításával kell élni, mint annak kiszélesítésével. mert ha nem keresztyéni dolog embertársaink különböző hibáit ok nélkül felfedni, ugy nem hazafias dolog az állam és nemzet fogyatkozásait pellengérré állítani. Ha az újabb irány az egyéni becsület védelmében a valóság bizonyítását inkább kivételnek tekinti, ugy az állami becsület érdekében legalább is meg kell szorítani s köztudomás esetén feltétlenül kizárni, egyébként pedig csak akkor engedni meg, amikor azt a jogos és tárgyilagos birálat szabadságának minden esetre rendkívül fontos érdek megkívánja. Ennek megítéléséhez jó érzék kell,

mely bíróságainkban idáig maradék nélkül meg volt. Érdemes itt megemlíteni a kuria erre vonatkozó fejtegetéseit. A kuria kimondja, hogy a magyar állam, illetőleg a magyar nemzet hitelének és megbecsülésének egyetemes jellegére való tekintettel oly bizonyítási eljárás, mely a közönséges rágalmazás és becsületsértés esetében használatos, legtöbb esetben keresztül sem vihető. Lehetséges, hogy azok közül a tények közül, melyekre a vádlott utal esetleg egyesek meg is történtek. Az ilyen szórványosan előforduló egyes tulkapások, törvénytelen ségek azonban, mint a lelkeket elvadásító háboru és forradalom következménye, ezek ellenhatásaként más civilizált kultur államok életében is előfordulnak. Az ilyen esetek csak muló, átmeneti állapotnak minősithetők s ilyen volt az nálunk is. Az ilyen kóros tüneteket és állapotokat, ha a-

zok átmeneti jellegűek is, nemcsak lehet, de ha a köz, vagy magánérdek úgy kívánja, kell is bírálathoz tenni az országgyűlésen, a sajtóban, vagy más törvényes eszközzel, de mindig tárgyilagos módon és sohasem sértő célzattal.

További tényálladási kellék, hogy az állított, vagy terjesztett tény valótlansága mellett rágalmozó is legyen, azaz olyan, mely alkalmas arra, hogy a magyar állam, vagy a magyar nemzet megbecsülését csorbitsa, vagy hitelét sértse. Ennek az alkalmasságnak objektíve létezőnek, a becsületsértés, vagy hitelsértés fogalmát magában foglalónak kell lenni, minek következtében átlagmozgásokat nem hagyhatunk figyelmen kívül, sőt a tárgyi alkalmasság megítélésénél figyelembe kell venni, hogy az emberek gyakran minden bírálathoz és közelebbi tájékozódáshoz fogadnak el kellő erélyességgel hangoztatott

állításokat ítélkezésüknek alapjául.

A kuria megállapította az alkalmasságot, midőn a vádlott azt állította, hogy Magyarországon a jogállapot megszűnt, rémuralom van, a szerencsétlen politikai üldözöttek a börtön fenekén ezerszámra pusztulnak el.

Az elkövetési cselekvés a legkülönbözőbb módon történhetik meg: így élőszóval, burkolt kifejezésekkel, írásban, távbeszélőn, rádión, nyomtatvány útján stb. Amennyiben sajtó útján történik az elkövetés, úgy figyelemmel arra, hogy a bűncselekmény tényálladékát a sajtótermék tartalma foglalja magába, sajtóbűncselekménynek minősül. A törvény élelbelépése alkalmával a joggyakorlat erre vonatkozólag nagyon ingatag volt. A számos surlódást a kuria 13. számú jogegységi határozata küszöbölte ki, mely kimondja hogy "Az 1914: XIV. t-c. /:St.:/ 32.§-a értel-

mében sajtó útján elkövetett vétségnek kell minősíteni az 1921. évi III. t-c. 7.§-ának első bekezdésébe ütköző vétséget, ha a magyar állam, vagy a magyar nemzet megbecsülésének csorbitására, vagy hitelének sértésére alkalmas valótlan tényt sajtótermékben állítják, vagy terjesztik.

Eredmény a nemzetrágalmazás vétségéhez nem kell, sőt amennyiben a cselekménynek az volt a következménye, hogy valamely külföldi állam, vagy szervezet a magyar nemzet ellen ellenséges cselekményre indított, a nemzetrágalmazás büntett. Eredményként még az sem szükséges, hogy akár egyetlen személy is kimutathatóan hitelt adjon az állításnak és a magyar államról, vagy nemzetről való véleményét kedvezőtlenebbre változtassa. A befejezettséghez legalább egy személy részéről való tudomásulvétel lehetősége szükséges. Kísérlet itt fennforoghat, de törvé-

nyi rendelkezés hiányában nem esik büntetés alá.

Bűnrészesség szempontjából mindenféle eset előfordulhat, melyekre a Btk. általános rendelkezései az irányadók. Szándék e vétség elkövetéséhez is szükséges, azonban mivel a cselekmény befejezettségéhez eredmény nem kell, a kötelességellenesség mellett elég az eredmény lehetőségének a tudata s az, hogy az állított, vagy terjesztett tény valótlan s alkalmas arra, hogy a magyar állam, vagy a magyar nemzet megbecsülését csorbitsa, vagy hitelét sértse s hogy az eredménylehetőség tudata indítsa, vagy legalább is ne tartsa vissza az állító, vagy terjesztő egyént a cselekvéstől. Nem kell tehát a szándékhoz külön rágalmozási, illetve sértő célzat, sőt az a körülmény, hogy az állítás célja a közállapotok javítása volt, sem a szándékot, sem a jogellenességet nem zárja ki. Így nem mentesítő

körülmény a hazafias célzat sem. Ezt az elvet vallja a kuria is, mikor kimondotta, hogy bár a vádlott azzal védekezett, hogy állításait csupán a hazai közviszonyok javításának célzatával tette a magyar állam hírnevének megvédése érdekében, figyelmen kívül marad, mert a cselekménynek nem tényálladási eleme valamely különleges célzat, hanem annak indító oka a bűnösség megállapítása szempontjából közömbös.

A halmazat kérdésében az általános szabályok érvényesülnek, amelyek közül különösen két fő nagyon gyakori a nemzetragalmazással kapcsolatban. Az egyik, ha a sértett jogtárgy azonos, bár a cselekmény több részből áll, de ezek egységbe olvadnak, nincs halmazat, hanem egység forog fenn. A másik eset, ha több a sértett jogtárgy, bár egy az elkövetési cselekvés: Többség szóval anyagi halmazat forog fenn ebben az esetben.

Megtorlás tekintetében a nemzetrágalmazás vétségének büntetése öt évig terjedhető fogház, valamint hivatalvesztés és politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése, továbbá kiutasítás, illetőleg az ország területéről való kitiltás. Pénzbüntetésben is kiszabható büntetés az 1928. évi X. t.-c. vonatkozó szakaszainak értelmében mellékbüntetésként, vagy fogházat helyettesítő büntetésként is.

A nemzetrágalmazásnak két minősített esetét is ismeri a törvény és pedig az egyik, "ha a cselekményt abból a célból követték el, hogy valamely külföldi állam, vagy szervezet a magyar állam, vagy a magyar nemzet ellen ellenséges cselekményre indittassék; a másik eset, ha ennek következtében valamely külföldi állam, vagy szervezet a magyar nemzet ellen ellenséges cselekményre indított". /:7.§. 2. bek.:/

Az első esetben a célzat, a másodikban pedig az eredmény a minősítő körülmény. Az ellenséges cselekményen a miniszteri indokolás szerint nem csupán fegyveres beavatkozás értendő, hanem bármily oly intézkedés is, melynek az a célja, hogy a magyar állam rendes életműködésében akadályozva legyen. Nem szükséges az, hogy valamely konkrét állam indittassék ellenséges cselekményre, mert a nemzetragalmazás általánosságban hangzik el és a nemzetragalmazó arra számít, hogy vaktában szétszórt rágalmai valamelyik államnál visszhangra talál és azt az államot ellenséges cselekményre fogják indítani. Az ellenséges cselekmény bekövetkezése csak abban az esetben állapítja meg a súlyosabb minősítést, ha ez a cselekmény az ellenséges magatartásra való indítás következménye. Az eredmény bekövetkezése esetén a Btk. 142.§-ában

meghatározott tényálladék is megvalósul.

Célzatos elkövetés esetén a büntetés tíz évig terjedhető fegház, a meghatározott eredmény bekövetkezése esetén életfogytig tartó fegházbüntetés. Mindkét eset maga után vonja a hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztését is. Ezenkívül külföldivel szemben mellékbüntetés a kiutasítás, belföldivel szemben pedig a kitiltás. Mellékbüntetés-ként az 1928. évi X. t-c. értelmében a 3.§. 3. bekezdése szerint pénzbüntetés is kiszabható s az 1921. évi III. t-c. 10.§-a értelmében a tettes vagyoni elégtételre is kötelezhető.

A büntetés kiszabásánál a birói gyakorlat súlyosbbitó, illetve enyhítő körülményként általában a következőket szokta figyelembe venni. A bíróság nem veszi tekintetbe a rendkívüli enyhítés jogát, tekintettel arra, hogy az állam

minden polgárától a legteljesebb odaadást és hűséget várja el, ami fenti esetben egy vádlottnál sincs meg. Súlyosbbitó körülménynek veszi bírói gyakorlatunk azt, ha a vádlott cselekményét nyilvánosan, vagy pedig sajtó útján követte el. Súlyosbbitó a körülményre nézve helyzete a tettesnek, ha az köztisztviselő, vagy pedig tanító, tanár, egy szóval oly egyén, akinek hivatásbeli kötelessége lenne a hazaszeretet legmesszebbmenő ápolása és nevelése. Enyhítő az a körülmény a tettes részéről, ha cselekményét tömegfelháborodás hatása alatt követte el, vagy mint lapszerkesztő hosszabb idő óta működik, el-
lene semmi kifogás fel nem merült eddigi működése alatt s így foglalkozásánál fogva jutott első ízben összeütközésbe a törvényes renddel.

Lássuk most a nemzetgyalázást összes körülményeivel együtt.

A nemzetgyalázás.

A törvény 8.§-ának értelmében nemzetgyalázást követ el az, aki a magyar állam, vagy a magyar nemzet ellen meggyalázó kifejezést használ, vagy ily cselekményt követ el.

A cselekmény fogalmából nyilvánvaló, hogy az elkövetési cselekvés a magyar állam, vagy a magyar nemzet ellen meggyalázó kifejezés használatában, vagy ily cselekedet elkövetésében áll. A törvényre jellemző, hogy itt nem a becsület védelméről szóló törvény 2. §-ában foglalt kifejezéseket, hanem a Btk. 261.§-ában lévő kifejezéseket használja. Ezek szerint az állami becsület védelme nem kíván olyan megszorításokat mint amilyenek tétele az egyén érdekében szükségeseek. Ezzel a ténnyel szemben két fontos kérdés megoldatlanul marad. Az egyik az, hogy

mennyivel szűkebb az állami és nemzeti becsület védelme az egyéni becsület védelménél? A másik, (hogy) hogy megokolt-e a nemzetgyalázás körének ily módon szűkebb körre való szorítása és nem volna-e kívánatos a védelmi köröknek azonosítása, amely egyenlő lenne a becsületvédelméről szóló törvényben foglaltak azonosításával.

Az egyéni becsületsértés köréből kiesnek a tiszteletlenség, illetlenség és neveletlenség fogalmai, így az állammal szemben elkövetett hasonló cselekmények is természetesen nem merítik ki a nemzetgyalázás tényálladékát. Egyébként irányadóul tekinthetjük, hogy az oly kifejezés használata, vagy cselekmény elkövetése, mely objektíve durva és lealacsonyító, azonban hatását magasabb szempontból figyelve, komolyabban jelentősége nincs, tartózkodni kell a bűnösség megállapításától. Az állam és a nemzet szemé-

lyisége általában oly magasan áll, hogy méltóságán alulinak kellene minősíteni, ha minden aprólékos esetben fellépne s a renitens gyalázót megbüntetné. Az ilyen egyénekkal szemben ugyanis bekövetkezik a társadalom megvetése, elfordulása, ami érzékenyebb büntetés legtöbb esetben, mint amit a bíróság szab ki. A túlságos érzékenység és a nemzetgyalázási bűnperek nagy tömege az állam tekintélyét nemcsak hogy nem növeli, sőt csökkenti, miből kifolyólag oda kell következtetnünk, hogy amikor a törvény szűkebbre szabta a védelmi kört, ezt tudatosan, mintegy azzal a figyelmeztetéssel tette, hogy csak a kifejezett meggyalázás, az állam és nemzet szociális és nemzetközi értékét erősen érintő cselekmény vonjon bünvádi eljárást maga után. A határvonal meghúzása természetesen nehéz, de ennek ellenére különös figyelemmel kell

lenni az iránt, hogy egyrészt az állami érdek, másrészt pedig a nemzetközi értékelés mit kíván.

A második kérdéshez, tekintettel az előbb mondottakra, a védelmi kör kitérítése nem szükséges, sőt talán jó lenne, ha a nemzetgyalázás bűncselekményét a felhatalmazásra jogosult bűncselekmények közé sorolnák s az állam képviselőiben a minisztertanács lenne jogosult a felhatalmazás megadására.

A nemzetgyalázás elkövetési tevékenységének cselekvése kétféle módon történhet: egyrészt kifejezés, másrészt pedig tevékenység útján.

Kifejezés alatt a szavak útján történő gondolat kifejezést kell értenünk. Hogy az ilyen kifejezés élő szóval, rádión, telefonon, írásban, levél, vagy nyomtatvány útján történik-e, a cselekmény minősítése szempontjából közömbös.

Cselekmény alatt a gondolatnak mindennemű

más módon való megnyilvánulását kell értenünk, és pedig úgy tevést, mint mulasztást, vagy mozdulatot. Így kimeríti a nemzetgyalázás tényálladékát a nemzeti lobogónak lábbal való taposása, vagy a himnusz éneklése alatt a feltűnő ülve maradás, vagy kalap fenntartás. Birói gyakorlatunk mindazonáltal alkalmazza azt a megszorítást, hogy úgy a használt kifejezés, mint az elkövetett cselekmény csak abban az esetben tölti be a nemzetgyalázás törvényes fogalmát, ha meggyalázó. Hogy mikor forog ez fenn, erre a Btk. becsületsértésre vonatkozó indokolása szolgál támpontul, mikor becsületsértésnek minősíti az oly véleményt, vagy ítéletet, mely mást becsületében, hírnevében sért, nevetségessé tesz, vagy hivatásának teljesítésére szükséges kellékeinek eltagadásával sért. A konkrét esetben figyelembe kell venni a sértés módját, az elkövetés ide-

jét, helyét, valamint a fennálló körülményeket.

A cselekmény csak abban az esetben meggyalázó, amelyik az állam lekicsinyítését, kipelle-
gézését tartalmazza s ezáltal az állam tekin-
télyének lealacsonyítása várható. Ezek szerint
azbegyszerű tiszteletlenség nem esik a cselek-
mény fogalmi körébe. A tréfás, vagy gunyolódó
kifejezés azonban nem zárja ki a nemzetgyalázás
tényálladékát. Hasonlóképen vonatkozik ez a ki-
jelentés, vagy cselekmény feltételes módban va-
ló használatára is abban az esetben, ha a tet-
tes a nemzetet a jelen viszonyaira nézve úgy a-
karja jellemezni, mint ahogy az a feltétel meg-
valósulásakor beállana.

Tevékenységi eredmény a nemzetgyalázásnál
nincs, így a vétségnek kísérleti esete nem fo-
roghat fenn, annál kevésbbé, mert legtöbb eset-
ben nagyon rövid idő alatt elkövethető cselek-

ménnyről van szó, igaz a megkezdéssel azonnal be is van fejezve. A befejezettség kritériuma azonban mégis az, hogy a meggyalázó kifejezés, vagy cselekmény oly módon történjék, hogy azt valaki látó, illetőleg halló szervei révén érzékelni tudja. A számarány itt nem fontos, melyre a kuria ki is mondta, hogy közömbös az, hogy a meggyalázó cikket egy szűk olvasókörről rendelkező napilap írta, ellenben lényeges, hogy erre a szűk körre az destruálólólag hatott.

Ebben az esetben a bűnrészesség mindegyik alakja előfordulhat s erre az általános szabályok az irányadók. Szándék tekintetében is ugyanolyan elbírálás alá esik a nemzetgyalázás vétsége, mint bármely más büntetendő cselekmény, melynél csak a dolosus elkövetést kell a törvény értelmében büntetni. A szándéknak itt is az eredményképzet a minősítő hatása és a kötelességellenes

ség tudata az elemei. Ez azt jelenti, hogy a tettesnek tudnia kell, hogy szabad akaratából kinyilatkoztatott cselekménye, vagy kijelentése a magyar állammal, vagy a magyar nemzettel szemben meggyalázó. Különös sértési célzat itt épügy nem szükséges, mint a becsületsértésnél, hanem elegendő az állam, vagy nemzet becsületének kisebbitésére alkalmas kifejezésnek tudatos használata, vagy ilyen cselekménynek tudatos elkövetése.

Halmazat tekintetében az általános büntetőjogi szabályok az irányadók, azonban adott esetben figyelemmel kell lennünk a nemzetrágalmazás és nemzetgyalázás egymásközti viszonyára, épügy, mint a rágalmazás, vagy a becsületsértés fennforgása esetén. A nemzetgyalázás a nemzetrágalmazás mellett, mint kiegészítő fogalom szerepel, ami azt jelenti, hogy abban az esetben, ha

valaki kijelentéseiben a magyar állam megbecsülését csorbitó valótlan tényállításokon felül a magyar állam, illetőleg a magyar nemzet ellen meggyalázó kifejezéseket is használ, úgy csak nemzetrágalmazásért kerül eljárás alá.

Igy a kuria is kimondja, hogy a sértett jogtárgy azonossága és a cselekmény egységénél fogva az enyhébb súlyú cselekmény a súlyosabb jellegűbe beleolvad. Abban az esetben, ha a nemzetrágalmazás, vagy nemzetgyalázás más bűncselekménnyel is kapcsolatos, úgy a kettő együtt anyagi halmazatot képez.

A nemzetgyalázás büntetése három évig terjedhető fogház, valamint hivatalvesztés és politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése, továbbá külföldi állampolgárnál a kiutasítás, belföldinél pedig a városból, vagy községből való kizárás. Ezenkívül még az 1928. évi X. t.-c. ér-

telmében pénzbüntetés is szabható ki úgy mellék, mint fogházbüntetést helyettesítő büntetésként.

A büntetés kiszabása tekintetében a jogya- korlatban a súlyosbbitó és enyhítő körülmények- re alkalmazott általános elvek a következők:

Súlyosbbitó a körülmény, ha a tettesnél nemcsak a nemzetgyalázás tárgyi tényálladéka is- merhető fel, hanem az a tendencia is, hogy a törvény tényálladékában foglalt nemzetgyalázást minél buzgóbban, minél alaposabban kövesse el, mert ez a hazafias kötelesség legnagyobb foku megfogyatkozására mutat. Méginkább folytatódik a súlyosság abban az esetben, ha a tettes cselet- ménye elkövetésében a magyar kultúra valamelyik kimagasló egyéniségét veszi például valótlan és nemzetgyalázó állításai igazolására s ezáltal annak nevét is bemocskolja. Nem tekinthető eny- hitő körülménynek a sajnálkozás sem olyan egyén-

nél, aki magát hirlapirónak nevezi s ezt a foglalkozást üzi.

Az enyhítő körülmények, melyek e cselekmény elkövetésénél fennállhatnak, fentebbiekben már ismertettem s így ezeket ismételni nem szükséges.

+†††
+
+

Végig-tekintve a nemzetrágalmazás és nemzetgyalázás bűncselekményén nagy fontosságát és szükségszerűségét kétségtelenül megállapíthatjuk. Rendkívüli időkben, vagy háboru esetén a nemzetrágalmazók, illetve nemzetgyalázók, amennyiben letartóztatásukig szabadon gazázdálkodhatnak, a nemzet legnagyobb és legveszedelmesebb ellenségei. Ennek felismerése készítette aztán a törvényhozást a feltétlenül büntetendő esetek nagy számu megsaporítására. Így a törvényben meghatározott összes bűncselekményekre minden körülmények között a magyar büntetőjogszabályok al-

kalmazandók s az ilyen ügyekben kizárólag a magyar bíróságoknak kell eljárni, amennyiben módjukban áll, még akkor is, ha a büntettes bűncselekményét külföldön követte el, mely esetben figyelmen kívül marad, vajjon a cselekmény az elkövetés helyének államában fennálló törvények szerint büntetendő-e. A büntetőjogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni akkor is, ha a tettest külföldön már megbüntették, vagy pedig miniszteri ellenjegyzés nélkül részesült kegyelemben. Az eljárás tabuláris törvényszéken történik ötös tanácsban. Az eljárás tekintettel a fontos nemzeti érdekre, a vádlott jelenléte nélkül is lefolytatható, azonban ebben az esetben is gondoskodni kell kirendelt védőről, ki a vádlott védelmét látja el. Bűnösséget megállapító ítéletet a vádlottra csak akkor lehet hozni, ha a bizonyító tények alapján kiderül, hogy a terhelt kétséget kizáróan bűnös.

Ezeket a rendelkezéseket az állam, illetve a nemzet érdekének fontos megvédése a legteljesebb mértékben szükségessé teszi, mert e nélkül nem lehetne biztosítani megfelelőképen az állam érdekeinek védelmét, aminek fontossága különösen az utóbbi időkben mind nagyobb és nagyobb fontosságúvá válik.

Tartalomjegyzék:

- 1./ Bevezetés. /: 1-6 oldal. :/
- 2./ Törvényhozási előzmények. /:6-9 old.:/
- 3./ A nemzetrágalmazás' és nemzetgyálázás
elkövetői, passziv alanya és jogtárgya.
/: 9-19. old. :/
- 4./ A nemzetrágalmazás. /: 19-35. old. :/
- 5./ A nemzetgyalázás. /: 35-45. old. :/
- 6./ Befejezés. /: 45-47. old. :/
